

KRISTINESTAD
KRISTIIANKAUPUNKI

Lausunto Pohjanmaan hyvinvointialueen ruoka- ja siivouspalveluiden esiselvityksestä

Kristiinankaupungin kaupunginhallitus on käsitellyt asian sähköpostin välityksellä, koska Pohjanmaan hyvinvointialueen antama aikataulu oli liian tiukka, jotta asia olisi voitu käsitellä kaupunginhallituksen kokouksessa.

Ottaen huomioon asian tärkeyden ja merkityksen on epäkunnioittavaa antaa omistajakunnille näin tiukka aikataulu etenkin, kun Pohjanmaan hyvinvointialueen antama aikataulu lausunnon antamiselle sisältää joulun ja uudenvuoden pyhät sekä loppiaisen. Jotta omistajakunnat ja asianosaiset inhouse-yhtiöt voisivat antaa hyvin harkittuja lausuntoja, lausuntojen antamisen määräajan olisi pitänyt olla pidempi. Tätä koskeva selvitys on ollut ajankohtainen kesäkuusta 2024 lähtien, ja olisi ollut mahdollista käydä keskustelua sekä omistajakuntien että yhtiöiden kanssa tulevaisuuden palvelusta sekä kustannuksista. Pohjanmaan hyvinvointialue voi hyvin lykätä tämän asian käsittelyä 1–2 kuukautta, jotta voidaan keskustella sekä yhtiöiden että omistajien kanssa ennen päätöksen tekemistä.

Pohjanmaan hyvinvointialue on koko raportin sijaan lähettänyt vain tiivistelmän selvitysraportista omistajakunnille, mikä aiheuttaa epävarmuutta lausunnon valmisteluun. Omistajakuntien olisi pitänyt saada kaikki raporttiin sisältyvä tieto yhtiöistä.

Muiden hyvinvointialueiden tekemien kilpailutusten ja vuoden 2023 toteuman vertaaminen ei anna oikeaa kuvaa kustannuksista.

Vuonna 2024 tukipalveluyhtiöt ovat työskennelleet kustannusten vähentämiseksi, mikä ei käy ilmi selvitysraportin tiivistelmästä, minkä vuoksi selvitysraportin tiivistelmä ei ole uskottava. Selvitysraportin tiivistelmä sisältää vaikutusten arvioinnin inhouse-yhtiöiden ja niiden henkilöstön osalta, mutta siitä puuttuu kuitenkin ulkoisia vaikutuksia, kuten esimerkiksi elintarvikkeiden mahdollista kontaminaatiota, koskeva vaikutusarviointi. Jos vain yksi yhtiö vastaa koko Pohjanmaan hyvinvointialueen kaikista ruokapalveluista, elintarvikkeiden saastuminen voi olla tuhoisaa, ja tällaisissa tapauksissa lienee varmempi ja parempi ratkaisu se, että on useampia toimijoita, jotka todennäköisesti hankkivat raaka-aineensa eri toimittajilta.

Selvitysraportin tiivistelmästä puuttuu vaikutusten arviointi myös pandemioiden ja muiden hätätilanteiden osalta, jolloin sekä ruoka- että siivouskustannukset voivat lisääntyä merkittävästi erityisesti, jos vaaditaan ylimääräisiä hygieniatoimenpiteitä tai jos henkilöstö ei voi tehdä töitä täysipäiväisesti. Selvitysraportin tiivistelmässä mainitaan yleiset kustannussäästöt, mutta siitä puuttuu analyysit koskien lisääntyneitä kustannuksia, joita voi syntyä tällaisten kriisien yhteydessä.

Selvitysraportin tiivistelmästä puuttuu myös valmiusnäkökohdat. Valmiusnäkökulmasta on perusteltua, että tukipalveluyrityksiä on vähintään kaksi yhden sijaan, tai että palveluntarjoaja on täysin yksityinen ja kilpailutettu. Valmiusnäkökulmasta alueella tulisi olla useita tuotantokeittäjiä.

Selvitysraportin tiivistelmästä puuttuu pitkän aikavälin laatuvaikutukset. Tiivistelmässä mainitaan riskit liittyen laaduntarkkailuun ja palvelutyytyväisyyteen, mutta siitä puuttuu tarkempi analyysi pitkän aikavälin laatuvaikutuksista palvelujen käyttäjille tai asukkaille riippuen toimitusmallin valinnasta. Organisaation muutokset voivat vaikuttaa palvelun laatuun erityisesti, jos ulkoisilla palveluntuottajilla ei ole samanlaista käsitystä paikallisista tarpeista kuin inhouse-yhtiöillä.

Selvitysraportin tiivistelmässä mainitaan joitakin riskejä, jotka voivat vaikuttaa työntekijöihin, mutta siitä puuttuu konkreettinen vaikutusanalyysi työympäristön muutosten osalta. Esimerkiksi se, miten siirtyminen ulkoisten palveluntuottajien käyttämiseen vaikuttaisi työehtoihin, kuten henkilöstön palkkaan, työaikoihin ja työsuhteturvaan.

Selvitysraportin tiivistelmä ei sisällä mitään analyysiä ympäristövaikutuksista, joita voi syntyä siirryttäessä ulkoisten toimijoiden käyttämiseen etenkin ruoka- ja siivouspalveluiden logistiikan ja toimitusmuotojen osalta. Mahdollisilla kuljetusratkaisujen tai resurssien käytön muutoksilla voi olla sellaisia ympäristövaikutuksia, joita ei käsitellä tässä.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että selvitysraportin tiivistelmästä puuttuu useita olennaisia vaikutusarviointoja.

Ei ole mahdollista kommentoida itse selvitysraportin tiivistelmää, koska se on yhteenvedo, emmekä tunne koko raportin sisältöä. Yhteenvedo ei myöskään sisällä vaikutusten arviointoja siinä määrin kuin olisi toivottavaa.

Ehdotukset, jotka puuttuvat selvitysraportin tiivistelmästä

Koska selvitysraportin tiivistelmään sisältyy vaihtoehto siivous- ja ateriapalveluiden kilpailutuksesta Vaasan ulkopuolella, on kummallista, ettei siihen sisälly ehdotusta inhouse-yhtiöiden säilyttämisestä alueen pohjois- ja eteläosassa sekä kilpailuttaa siivous- ja ateriapalvelut Vaasassa. Tämä olisi loogisempaa, koska Vaasa on suurin kaupunki ja siten siellä on oletettavasti enemmän näiden palveluiden järjestämisestä kiinnostuneita yksityisiä toimijoita kuin Pohjanmaan muissa osissa. Tämä malli tulee selvittää.

Toinen puuttuva vaihtoehto on, että Alerten siivous- ja ateriapalvelut siirrettäisiin esimerkiksi Stöd Botnia Tuki Ab Oy:lle. Tulee selvittää, mitä vaikutuksia tällä olisi.

Selvitysraportin tiivistelmästä puuttuu myös se vaihtoehto, että Pohjanmaa voitaisiin jakaa kolmeen alueeseen, eli etelä-, keski- ja pohjoisosaan, joiden inhouse-yhtiöt voisivat tehdä yhteistyötä yksityisten toimijoiden kanssa näillä kolmella alueella, sekä mitä vaikutuksia tällaisella vaihtoehdolla olisi.

Johtopäätös

On useita vaihtoehtoja, jotka tulisi tutkia perusteellisesti ennen päätöksentekoa.

Tukipalveluyrityksille sekä niiden omistajakunnille tulisi antaa mahdollisuus tutustua aineistoon ainakin siltä osin, mikäli se koskee yrityksiä.

KRISTINESTAD
KRISTIINANKAUPUNKI

Kristiinankaupungin kaupunginhallitus katsoo, että Pohjanmaan hyvinvointialueen tulisi säilyttää kolme in-house-yritystä, antaa niille aikaa kehittää toimintaansa Pohjanmaan hyvinvointialueelle edulliseen suuntaan vuoden 2025 aikana mahdollisesti yhteistyössä muiden yksityisten toimijoiden kanssa, sekä selvittää vuoden 2025 aikana mahdollisuus kilpailuttaa ruoka- ja siivouspalvelut Vaasassa.

Kristiinankaupunki 14.1.2025

Tehtäväkseen saaneena,
Mila Segervall
Kaupunginjohtaja

